

Ενότητα 8^η:

Αρχή της ισότητας

Λίνα Παπαδοπούλου

Επ. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

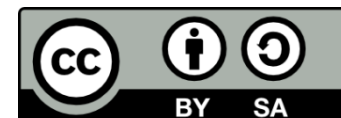

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

- Έννοια και νομική φύση της συνταγματικής αρχής της ισότητας
- Διακρίσεις/μορφές ισότητας
- Θεμιτά κριτήρια διακριτικής μεταχείρισης
- Φορείς και αποδέκτες της γενικής αρχής της ισότητας

Σκοποί ενότητας

- Να μελετηθεί η γενική αρχή της ισότητας της παρ. 1 του αρ. 4 ως συνταγματική αρχή από την οποία απορρέουν ειδικότερες αξιώσεις για ίση μεταχείριση του πολίτη
- Να γίνει αντιληπτή η λειτουργία της συνταγματικής αρχής της ισότητας μέσα από νομολογιακά παραδείγματα που φωτίζουν τις ειδικότερες πτυχές του ελέγχου της τήρησης της αρχής από τον νομοθέτη

Πτυχές της γενικής αρχής της ισότητας (αρ. 4 παρ. 1 Σ.)

1. Τυπική (αριθμητική)
2. Ουσιαστική ή αναλογική
3. Θετικά μέτρα και ποσοτώσεις
4. Επεκτατική

Τυπική vs Ουσιαστική ισότητα

- 1. Τυπική ή αριθμητική ισότητα:**
κατεξοχήν η πολιτική ισότητα
- 2. Ουσιαστική ή αναλογική ισότητα:**
όμοια μεταχείριση των ομοίων και
ανόμοια μεταχείριση των ανομοίων

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, 2006, σ. 119 επ.

Αντίστροφη διακριτική μεταχείριση

3. Θετικά μέτρα ή αντίστροφη διακριτική μεταχείριση και ποσοτώσεις:

λήψη νομοθετικών μέτρων υπέρ συγκεκριμένης κατηγορίας πολιτών που μειονεκτούν έναντι των λοιπών για λόγους ιστορικούς, κοινωνικούς, κ.ο.κ.

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, όπ.π., σ. 120 επ.

ΕΠΕΚΤΑΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ

4. ΕΠΕΚΤΑΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ:

Επέκταση εφαρμογή μιας ευνοϊκής ρύθμισης και σε όσους παραλείφθηκαν αδικαιολόγητα, προς αποκατάσταση της διαταραχθείσας ισότητας και μόνο για νόμιμες ενέργειες (όχι ισότητα στην παρανομία)

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, όπ.π., σ. 124 επ.

Φορείς και αποδέκτες

Φορείς της γενικής αρχής της ισότητας

- μονάχα οι έλληνες πολίτες
- όχι αλλοδαποί
- κατά κανόνα και οι ενωσιακοί ημεδαποί

Αποδέκτης της γενικής αρχής της ισότητας

- νομοθετική εξουσία
- δικαστική εξουσία
- εκτελεστική εξουσία

Θεμιτά κριτήρια διαφορετικής μεταχείρισης

- εκ του Συντάγματος (αναγόμενα στην οικογενειακή ή την οικονομική κατάσταση)
- αξιολογικά (οφειλόμενα στην κατοχή συγκεκριμένων προσόντων, λ.χ. ακαδημαϊκού τίτλου)
- τοπικά (εντοπιότητα)
- ερειδόμενα στις ιδιαίτερες συνθήκες εργασίας (λ.χ. ένοπλες δυνάμεις ή ΕΛ.ΑΣ.)
- χρονικά (λ.χ. μεταβολή συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση)
- λόγοι ‘ανωτέρας βίας’

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, σ. 131 επ.

Κριτήρια που δεν δύναται να δικαιολογήσουν διακριτική μεταχείριση

- τυχαία (λ.χ. αλφαβητική σειρά)
- συμπτωματικά
- άσχετα προς την υπό ρύθμιση έννομη σχέση
- συνδεδεμένα με τίτλους ευγενείας

Πηγή: Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, όπ.π., σ. 131 επ.

Αρχή της ισότητας και δικαστικός έλεγχος

- Ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης της αρχής της ισότητας από τον νομοθέτη συνιστά έλεγχο της υπέρβασης των ακραίων ορίων
- Η αξιολόγηση της ουσιαστικής ορθότητας των νομοθετικών επιλογών εκφεύγει των ορίων του δικαστικού ελέγχου

Αναλογική ισότητα

- ΣΤΕ ΟΛ. 992/2004: «...η αρχή της ισότητας θεσπίζει νομικό κανόνα ο οποίος δεσμεύει όλα τα συντεταγμένα όργανα της πολιτείας και επομένως και τον νομοθέτη. Ο κανόνας αυτός επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές συνθήκες προσώπων και αποκλείει τόσο την έκδηλα άνιση μεταχείριση, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων τελούντων υπό διαφορετικές συνθήκες βάσει συμπτωματικών ή άσχετων μεταξύ τους κριτηρίων. **Δεν αποκλείεται επομένως η διάφορη ρύθμιση περιπτώσεων που τελούν υπό διαφορετικές ή ειδικές συνθήκες, καθώς και η θέσπιση εξαιρέσεων, δικαιολογουμένων από ειδικούς λόγους γενικότερου ή υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος**».

ΕΠΕΚΤΑΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ

- **ΣΤΕ 250/2005:** «...η αρχή της ισότητας... επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση προσώπων που τελούν κάτω από τις ίδιες ή παρόμοιες συνθήκες Κατά τον έλεγχο αυτό, που είναι έλεγχος ορίων και όχι έλεγχος των κατ' αρχήν επιλογών ή του ουσιαστικού περιεχομένου των νομικών κανόνων, ο κοινός νομοθέτης ή η κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση δύναται να ρυθμίσει κατά ενιαίο ή διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις ή σχέσεις, λαμβανομένων υπόψη των υφισταμένων κοινωνικών, οικονομικών, επαγγελματικών ή άλλων συνθηκών, που συνδέονται με τις υπό ρύθμιση καταστάσεις ή σχέσεις, επί τη βάση δε γενικών και αντικειμενικών κριτηρίων να προβαίνει στη σχετική ρύθμιση μέσα στα όρια της αρχής της ισότητας, **που αποκλείουν τόσο την έκδηλη άνιση μεταχείριση είτε υπό την μορφή χαριστικού μέτρου ή προνομίου, μη συνδεδεμένου προς αξιολογικά κριτήρια είτε υπό τη μορφή επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση καταστάσεων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες ή αντιθέτως, τη διαφορετική μεταχείριση των αυτών ή παρομοίων καταστάσεων»**

Βιβλιογραφία

- Αντωνίου, Θ., *Η ισότητα εντός και δια του νόμου, Μια συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 4 παρ.1 του Συντάγματος του 1975*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλα, 1998
- Αρναούτογλου, Φ., «Μισθολογικές διεκδικήσεις και ισότητα» σε: *Χαριστήριο εις Λουκά Θεοχαρόπουλο και Δήμητρα Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα, 2009, σ. 9 επ.
- Βεγλερής, Φ., «Παρατηρήσεις στις υπ' αριθ. 1470 και 1471/77 αποφάσεις της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου», *ΤοΣ* 1978, σ. 202
- Γεραπετρίτης, Γ., *Ισότητα και θετικά μέτρα*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλα, 2007

(συνέχεια)

- Διβάνη, Χ., «Παρατηρήσεις επί της με αριθμό 95/2013 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας», ΘΠΔΔ 2013, σ. 54
- Κοντιάδης, Ξ., «Δικαστικός ακτιβισμός και αυτοπεριορισμός στη θεμελίωση της επεκτατικής ισότητας (παρατηρήσεις στις ΑΠ 576/2009 και 638/2009)», ΔΤΑ 45/2010, σ. 237
- Μαθιουδάκης, Ι., «Επέκταση ευνοϊκής ρύθμισης για λόγους ισότητας – τάσεις δικαστικού αυτοπεριορισμού?», ΔιΔικ 2003, σ. 852
- Μάνεσης, Α., «Η συνταγματική αρχή της ισότητας και η εφαρμογή της υπό των δικαστηρίων», ΕΕΝ 1958, σ. 444

(συνέχεια)

- Μανιτάκης, Α., «Η συνταγματική αρχή της ισότητας και η έννοια του γενικού συμφέροντος», ΤοΣ 1978, σ. 439
- Προυσανίδης, Α., «Παρατηρήσεις επί της με αριθμό 792/2012 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας», ΕΔΔΔΔ 2012, σ. 409
- Φιλίππου, Δ., «Επεκτατική εφαρμογή της αρχής της ισότητας και επί εξαιρετικής ευμενούς ρύθμισης;, με αφορμή τη ΣΕ 2704/1998», ΔΤΑ 2003, σ. 187
- Χρυσόγονος, Κ., *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σ. 119 επ.

Νομολογία

- ΣΤΕ 1557/2000
- ΣΤΕ 3333/2000
- ΣΤΕ ΟΛ. 95/2013
- Εφ Θεσ 1896/2008

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Βασιλική Κόκοτα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-14

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

